

Péter és Pál ünnepe

(június 29.)

2Tim 4,6–8.17–18

A két vértanú

⁶Az én véreimet ugyanis nemsokára kiontják áldozatul, eltávozásom ideje közel van. ⁷A jó harcot megharcoltam, a pályát végigfutottam, hitemet megtartottam. ⁸Készen vár az igazság győzelmi koszorúja, amelyet azon a napon megad nekem az Úr, az igazságos bíró, de nemcsak nekem, hanem mindenkinek, aki örömmel várja eljövételét (...) ¹⁷Ám az Úr mellém állt, és erőt öntött belém, hogy befejezzem az evangélium hirdetését, s tudomást szerezzen róla minden pogány. Így megmenekültem az oroszlán torkából. ¹⁸Az Úr ezután is megszabadít minden gonosz cselvetéstől és átment mennyei országába. Dicsőség neki mindörökké. Amen.

Péterről az evangélium közöl néhány életrajzi részletet. Halász volt, indulatos személyiség; Jézus elfogása előtt fogadkozik, hogy élete árán is megvédi Mesterét, a szenvedéstörténetben pedig letagadja, hogy ismeri. A feltámadás utáni jelenések egyikében Jézus rá bízta a fő hatalmat. Márk evangéliuma az ő hagyományára épül, és két levelet tulajdonítunk neki az Újszövetségben. A hagyomány szerint Rómában végezték ki Pállal egyidőben. A nevéhez számos apokrif irat is fűződik, amely kompenzálni hivatott, hogy a fő apostol irodalmi hagyatéka szegényesebb, mint Pálé.

Pál életéről legrészletesebben Lukács evangélista számolt be az Apostolok Cselekedeteiben, és a ránk maradt 14 levél tartalmazza Pál gondolatait. Legkülönösebbek azok, amelyeket a pasztorális levelekben a közösség élére állított vezetőkkal, püspökökkel oszt meg élete végén. 67 körül Rómában végezték ki karddal. Sem Péter, sem Pál nem alapította a római keresztény közösséget, de mindketten működtek benne. Közös vértanúságuk a kereszténység két irányzata mellett, azonos rangú tanúságtételt jelentette. Közös halálukról való megemlékezés segítette ezt az ünnepet, különösen akkor, amikor Nagy Konstantin pompás bazilikát épített Pál sírja fölé. Közös ünnepüknek 258-ban bukkan fel az első nyoma, feltehetően kapcsolatban áll azzal az eseménnyel, hogy Péter holttestét áthelyezték a Vatikán-dombra. Az V. században Nagy Szent Leó pápa világszerte elterjedt ünnepről beszél. Magyarországon először 1009-ben a pécsi székesegyházat dedikálták a tiszteletére.

Pál végrendeleteként is emlegetik a Timóteusnak írt második levelet. Utolsó hiteles írása a halálba készülő Pál zaklatott gondolatait tükrözi. A hagyomány szerint a két főapostolt a Néro-féle keresztény üldözés végén fogták el és ítélték halálra. Régen azt vallották, hogy valahol Keleten fogták el Pált, aki nem volt elég ügyes, hogy üldözői kezéből kimeneküljön. A mai ismereteink alapján ezt egy kicsit másként látjuk. Úgy tudjuk, hogy Pétert fogták el hamarabb, mivel ő Rómában tartózkodott. A keresztény üldözések váratlanul érintették az újonnan alakult keresztény közösségeket, amelyek két nagy irányzatra oszlottak. Az egyik, a zsidókeresztény irányzat Jakab apostol halála után már Pétert tekintette szimbolikus vezetőjének. A másik irányzatnak, a pogánykereszténynek legalább annyi vagy még több tagja volt, aki Pál apostolt követte. Amennyiben Pétert kivégzik, és Pál életben marad, akkor a péteri irányzatnak egy mártírja van, páli irányzatnak pedig egy túlélője, ami az egyébként is a másik irányzat részéről erősen támadott közösségnek jelentős erkölcsi veszteséget jelentett volna. Pál keleti útján tapasztalta, hogy a közösségi riadalmon és az irányzatok harcán alig vagy egyáltalán nem tud úrrá lenni. Életének vége tehát egyáltalán nem sikertörténet – emberileg maga sem látta, milyen lesz az elkövetkező időben az általa alapított közösségek sorsa. Azt teszi tehát, amit még megtehet közösségeiért és irányzatáért, a pogánykeresztényekért: szándékosan elfogadja magát, hogy a mártíriumot ő is leszenvedje, és ezzel közössége erkölcsi alapját az alapítói vértanúsággal megerősítse. Pál halálának van egy másik vonatkozása is. Követői az egyes szétszórt közösségek birtokában lévő leveleit villámgyorsan összegyűjtik, és létalapjuk bizonyítékként igyekeznek minden keresztény közösséghez eljuttatni. Ezzel kifejezik tiszteletüket a vértanú Pál apostol iránt, és a kánoni Újszövetség anyagául szolgáló levelek megőrzésével jelentős szolgálatot tesznek.

A második timóteusi levél szövegének tanúsága szerint Pál eljuttott a fenti következtetésre, hogy eddig Krisztus áldozatáról beszélt, de most mártíriumával teljesíti be, amit a galatáknak írt, hogy „testében egészíti ki azt, ami Krisztus szenvedéséből hiányzik az egyház javára.” A krisztuskövetésnek az a különleges útja ez, amely a keresztény közösségek vezetői számára alig elkerülhető. A pasztorális teljesítményt hitelesíteni kell egy élettel, különben súlytalanná válik a csak szóban végzett tanúságtétel. Talán ezért is vonakodnak sokan főállásban egyházi közösségvezetőknek lenni, mert a dolgok logikája szerint vagy belefásulnak a munkába, és visszavonulnak tőle, vagy felemészti életüket ez a tanúságtétel. Péter és Pál ünnepe a befejezett misszió ünnepe is, amely minden esetben számadást jelent az egyházi vezetőknek és nem csupán ünnepet.